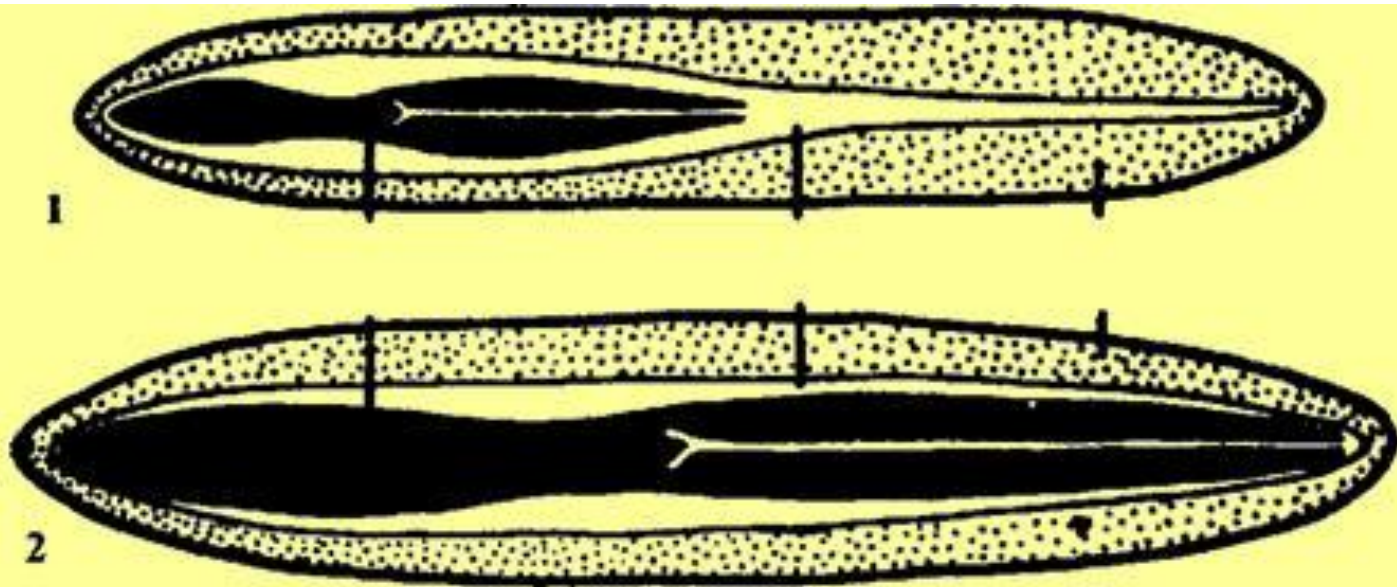




Спокій та зберігання насіння. Сушіння насіння

Корхова М. М. - кандидат с.-г. наук

Спокій — це стан життєздатного насіння, в якому воно не проростає.



Развитие зародыша в период дозревания семян (Fraxinus excelsior): 1 — после уборки; 2 — через 6 месяцев

Фізіологічне дозрівання насіння — основний біологічний процес, що передує спокою і є невід'ємною завершальною ланкою формування насіння і може проходити у дозбиральний період на материнській рослині (у озимих зернових), під час зберігання (у ярих) і навіть у ґрунті після висіву (женьшень).



Фізіологічне дозрівання насіння у більшості рослин відбувається у післязбиральний період під час зберігання насіння.

За середньою тривалістю цього періоду рослини можна розмістити таким чином:

-**кукурудза** (майже непомітний);

-**жито, пшениця озима** (10-20 днів на Півдні України);

-**пшениця яра, ячмінь, просо, соняшник, льон,**

бавовник (7 місяців)

Спокій насіння обумовлений:

- 1) несприятливими факторами навколишнього середовища (низька температура, нестача вологи, світла або кисню) – **вимушений спокій** ;
- 2) Станом самого спокою - коли насіння не проростає за сприятливих умов або проростає повільно під активною дією інгібіторів або у зв'язку з особливостями структури насіння – **органічний (біологічний або істинний) спокій**.



Органічний спокій за класифікацією М. Г. Ніколаєвої розділяють на три групи:

- **Екзогенний** - об'єднує явища затримання проростання насіння, пов'язані з різними фізичними або хімічними властивостями його покривів, включаючи газопроникність;
- **Ендогенний** — зумовлений переважно специфічними анатомоморфологічними або фізіологічними властивостями зародка;
- **Комбінований**



Прийоми прискореного фізіологічного дозрівання насіння:

- 1) **СТРУКТУРНІ (МЕХАНІЧНІ)** - скарифікація, імпація, локальне пошкодження покривів насіння, препарування оболонки, відокремлення зародків;
- 2) **ФІЗИЧНІ** – температура, вода, світло, гази, електромагнітне поле, іонізуюче випромінювання;
- 3) **ХІМІЧНІ** – ендогенні (фітогормони) та екзогенні хімічні сполуки (калійна та аміачна селітра, сірчана кислота, тіосечовина, поліетиленгліколь, мідні та цинкові препарати).

Способи виведення насіння зі спокою, передбачені “Дерстандартом на методи визначення якості насіння” включають:



- - попереднє охолодження сухого насіння до 5-10 °С
- - попереднє підсушування або обігрів при 30-40 °С
- - охолодження у вологому середовищі (стратифікація);
- - замочування у воді (рис, кавуни, гарбузи) або промивання в проточній воді (супліддя буряків);
- - пошкодження плодових і насіннєвих оболонок або їх зняття – скарифікація, імпакція;
- - попередня обробка насіння в розчинах KN_3 , гіберелінової кислоти, концентрованої H_2SO_4 ;
- - пророщування на світлі, в ґрунті або в поліетиленових мішечках;
- - витримування насіння у воді з постійною аерацією киснем або повітрям – барботування.

Типи факторів зберігання насіння

- У процесі зберігання насіння піддається дії: - ендогенних факторів(фізіологічні, біохімічні та структурні зміни, що відбуваються в середині насіння) ;
- - екзогенних факторів (метеорологічні, фізичні, хімічні та біотичні.

